

УДК 371.11:371.2

Івасів О. В.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОНЯТІЙНОГО АПАРАТУ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

А Присвячується актуальній проблемі дослідження розвитку понятійного апарату проектної діяльності. Приведені приклади різних тлумачень поняття «проект», сформульована дефініція «проектна діяльність», показано розвиток суміжних понять. Наведені спільні та відмінні риси «проектування», «прогнозування», «планування» та «моделювання». Підкреслено взаємозв'язок їх в управлінні навчальним закладом. Розкриті тенденції розвитку категоріально-понятійного апарату проектної діяльності. Підкреслено, що подальших досліджень потребують обґрунтування проектних компетентностей керівника навчального закладу.

Ключові слова: проект, план, програма, проектна діяльність, проектування, планування, моделювання, прогнозування, тенденції розвитку понятійного апарату.

Постановка проблеми. Нині в умовах реформування освіти та становлення нової української школи зростає увага науковців та суспільства до оцінювальних процесів у загальноосвітньому навчальному закладі. Особливо важливим об'єктом оцінювання є проектна діяльність, оскільки вона є однією з найперспективніших складових освітнього процесу. Проектна діяльність учнів створює умови їх творчого саморозвитку та самореалізації, формує необхідні дослідницькі компетенції й мотивацію до отримання нових знань; дає можливість отримати досвід продукування та захисту нових ідей, сприяє розвитку критичного мислення та рефлексії в учнів.

Саме активна практика проектної діяльності зумовила актуальність проблеми дослідження тенденцій розвитку її понятійного апарату.

Мета статті полягає у розкритті сутності понятійного апарату проектної діяльності, порівнянні близьких за значенням понять, визначенні тенденцій розвитку категоріально-понятійного апарату проектної діяльності.

Результати теоретичного аналізу проблеми. Сьогодні увага до проектної діяльності простежується в усіх сферах життя, особливо у педагогіці. Недаремно О. Полат проектування в освіті називає «стратегією XXI століття, яка допомагає особистості бути життєздатною, конкурентоспроможною й мобільною» [20].

Категоріально-понятійний апарат проектної діяльності сформувався на основі головного концепта – поняття «проект», який у науковому вимірі має вже достатню кількість трактувань, змістовий аспект яких залежить від сфери використання. У найпростішому розумінні *проект*

– з лат. кинутий уперед у найвідомішому смислі – це задум або план [10, с. 622]. Сислове поле означень цього поняття достатньо широке. Проект розуміють як: комплекс цілей, задач і заходів, зумовлених ситуацією, що спрямовані на досягнення кінцевої мети та місії (О. Мармаза) [11, с. 361]; комплекс взаємозалежних одномоментних заходів, спрямованих на досягнення поставлених цілей при обмежених часових, бюджетних, кадрових та інших ресурсах (І. Петрова) [19]; тимчасова служба, яка передбачає створення унікального продукту (Є. Чернишова) [22]; цільовий акт діяльності, в основі якого лежать інтереси дитини (О. Пехота) [15, с. 65]; поєднання послідовних, цілеспрямованих, взаємопов'язаних дій, спрямованих на досягнення чітко визначеного результату в умовах обмеженого проміжку часу і коштів (В. Білоус) [2, с. 6]; обмежена в часі цілеспрямована зміна окремої системи зі встановленими вимогами до якості результатів, можливими рамками витрати засобів і ресурсів і специфічною організацією (А. Новиков) [14, с. 138]; обмежене за часом цілеспрямована зміна окремої системи зі встановленими вимогами до якості результатів, можливими рамками витрати коштів, ресурсів і специфічною організацією (Б. Большаков) [3].

Увага до проектної діяльності різних наук, зумовила появу розвідок із проектної діяльності у таких напрямках: у методології (застосування системного, культурологічного, аксіологічного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого, дослідницького, технологічного підходів) [9], філософії (сутність феномену проектної діяльності, що має свій генезис) [23], соціології (соціальні проекти як вияв самореалізації людини) [24], менеджмен-

ті освіти (управління проектами у навчальному закладі) [1; 14; 17], педагогіці (метод навчання) [12; 15; 16; 18].

У соціології розглядається *соціальний проект* як метод організації простору культури, а соціальне проектування, як специфічний вид творчої діяльності особистості, здатної швидко створювати соціальні інновації, які повинні бути короткостроковими, обмеженими у масштабі, часі та ресурсах, відповідати інтересам ініціатора (О. Шаповалова) [23, с. 66].

Збільшення сфер застосування проекту як педагогічного та управлінського засобу розв'язання проблем зумовило появу цілої низки похідних понять: *проектний підхід, проектна діяльність, проектна технологія, метод проекту, проектна методика, проектний менеджмент, управління проектами, проектний аналіз, проектна освіта, проектна парадигма*.

Основоположним серед них є поняття *проектний підхід*, що втілює модель навчання, яка відображає систему взаємодії та інтеграції навчального змісту, практичних умінь відповідно до цілей навчання та забезпечує цілісність засвоєння знань, набуття системних умінь самостійного пошуку, розв'язання навчальних і прикладних задач (Л. Буркова) [5, с. 10].

Проголошення філософами ХХІ ст. компетентної парадигми освіти, замовлення споживачів освітніх послуг на якість освіти з урахуванням активного практичного компоненту, зумовило активізацію проектної діяльності і пошук її трактувань. Розглянемо ці поняття.

Проектна діяльність як і будь-яка інша, що реалізується у навчальному закладі через механізми управління, безпосередню пов'язана з поняттям *діяльність*. Загальноприйнятим трактуванням діяльності є «застосування своєї праці до чогось; праця, дія людей у будь-якій галузі», спосіб буття людини, здатність вносити зміни у дійсність [10, с. 98].

Проектна діяльність як наукова проблема отримала всебічне вивчення та аналіз у доробках багатьох українських і зарубіжних учених. Фундаментальні засади теорії проекту заклали Дж. Дьюї, Д. Каттерік, В. Кілпатрик, В. Монда, А. Папандреу. У сучасній педагогіці метод проектів досліджували українські вчені М. Барна, О. Гулько, Т. Воропай, Т. Комар, О. Мармаза, І. Петрова, О. Пехота, В. Сидоренко, Є. Чернишова, О. Шаповалова, А. Цимбалару та ін.

Зауважують, що *проектна діяльність* належить до унікальних способів людської практики, оскільки орієнтує на передбачення майбутнього, є спільною навчально-пізнавальною, творчою діяльністю учнів і педагогів, що має загальну мету, злагоджені методи, способи діяльності, направлена на досягнення загального результату діяльності [1, с. 148]; керовані зміни вихідного стану об'єкту, на які потрібні час, фінансові витрати, певні ресурси [2, с. 6].

З точки зору О. Боднар, *проектна діяльність*

спрямована на формальне представлення очікуваного результату та розроблення шляхів його досягнення [4].

Як процес, проектна діяльність ідентифікується через *проектування*, тобто: організовану систему взаємопов'язаних видів діяльності, що має на меті отримання кінцевого продукту; як особливий тип інтелектуальної діяльності, суттєво ризикою якої є перспективне орієнтування, практична спрямованість дослідження, процес створення проекту – прототипу, прообразу передбаченого або можливого об'єкта, спеціальна, концептуально обґрунтована і технологічно забезпечена діяльність зі створення образу бажаної майбутньої систем [18]; спеціальну, концептуально обумовлену та технологічно забезпечену діяльність щодо створення образу бажаної у майбутньому системи [11, с. 352]; початкову стадію проекту [13]; сходження від абстрактного до конкретного», де кожному «кроку сходження» відповідає питання для роздумів, а правильну відповідь на нього дає можливість зробити «новий крок» у потрібному напрямку [3].

У сфері проектної діяльності головним інструментом вважають *метод проектів*, який започаткував Дж. Дьюї, а розвинув В. Кілпатрик, означуючи його як «цільовий спосіб ставитись до дітей таким чином, щоб пробуджувати в них усе найкраще, а потім дозволяти їм повірити у себе якомога сильніше». *Метод проектів* – сукупність прийомів, операцій оволодіння деякою галуззю практичного або теоретичного знання, тієї чи іншої діяльності; шлях пізнання, спосіб організації процесу пізнання [12]; один із засобів навчання, що може використовуватися як системно, так і коли це є доцільним у навчальному процесі [5].

Саме метод проектів стимулював появу *технології проектування*, що трактується як розв'язання учнем або групою учнів будь-якої проблеми, яка передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого – інтегрування знань, умінь із різних галузей науки, техніки, творчості» (О. Пехота, А. Кіктенко, О. Любарська) [15, с. 150].

С. Мірошник вважає, що сутність *проектної технології* вчені вбачають у стимулюванні учнів до вирішення певних проблем, що передбачає володіння необхідними знаннями (здобуття їх за необхідності) та на основі проектної діяльності розв'язання однієї або низки проблем, а також демонстрації практичного застосування здобутих знань і набутих умінь, а мету навчально-проектного умов освітнього простору, за яких його результатом є індивідуальний досвід проектної діяльності учня [13].

Розвиток технології проектування активізував подальші пошуки понятійного апарату, в якому цікавою знахідкою стало поняття *проектна методика*, яка, з точки зору Н. Білик, означає сукупність пошукових, проблемних методів, творчих за своєю сутністю, що є дидактичним за-

собом активізації пізнавальної та інтелектуальної діяльності, розвитку креативу й одночасного формування певних особистісних якостей як учнів, так і педагогів у процесі створення конкретного продукту [1, с. 148].

Оскільки проектна діяльність стала масовим явищем у педагогіці школи постала проблема розгляду поняття *проектна культура*, яку визначають як рівень розвитку перетворювальної діяльності людини, що виражений у сукупності досягнутих технологій матеріального і духовного виробництва і який дозволяє йому ефективно брати участь у сучасних технологічних процесах на основі гармонійної взаємодії з природою, суспільством і технологічним середовищем, тобто комфортність тріади: природа – суспільство – техносфера (В. Сидоренко, А. Брехунець) [21].

Ще один термін, який ще знайшов своєї позиції в практиці управління навчальними закладами – *управління проектом*. Саме тому керівництво проектною діяльністю у навчальному закладі не завжди відображається у річному та перспективному плані, здійснюється стохастично, сприймається локальний захід, а не система управління. *Управління проектами* (Project Management – англ.) у широкому розумінні – це професійна творча діяльність, заснована на використанні сучасних наукових знань, навичок, методів, засобів і технологій, і зорієнтована на отримання ефективних результатів у творчій діяльності шляхом успішного здійснення проектів, як цілеспрямованих змін, що призводять до сталого розвитку в системі «людина-суспільство-природа» [3, с. 27].

Найбільш недослідженим в освітньому менеджменті є термін *проектний аналіз*, тобто ме-

тодологія, що застосовується для визначення, порівняння та обґрунтування альтернативних управлінських рішень і проектів, що дозволяє, у свою чергу, здійснювати вибір і приймати перевірені рішення в умовах обмеженості ресурсів [8].

Достатньо великий спектр понять, пов'язаних із упровадженням проектів в управлінську та педагогічну діяльність школи, викликав появу таких понять як *проектна освіта*; *проектна парадигма*. О. Гулько дає таке пояснення поняттю *проектна освіта* «модель подолання споглядального ставлення до навчання і життя; смисловий акцент зміщується з пізнання на перетворення, на «Я–участь», освоєння життєвих і соціальних ролей, які готують до життя особистість у динамічному світі; якісно нова філософська освітня модель, яка демонструє основні метанарративи освіти, спрямовані на формування інноваційної особистості» [7].

І надалі продовжуються пошуки сутності понять: *проектна парадигма*, *проектне виховання*, *проектний простір*, *проектне середовище*, *проектний офіс* тощо.

Викладення основного матеріалу. Проектну діяльність сучасні менеджери та педагоги сприймають як: філософію діяльності, форму навчальної діяльності; метод планування виховних заходів; управлінський компонент планування; інструмент прийняття управлінських рішень; модель бажаного результату навчальної діяльності учнів; технологію дослідження.

На основі проведених досліджень можна стверджувати, що поняття «*проект*» має багато спільних рис із такими поняттями як «*програма*» і «*план*» (табл. 1):

Таблиця 1

Сутнісні риси проекту, програми і плану

Критерії для порівняння	Проект	Програма	План
Трагування	Комплекс взаємозалежних одномоментних заходів, спрямованих на досягнення поставлених цілей при обмежених часових, бюджетних, кадрових та інших ресурсах (І. Петрова).	Комплекс операцій (заходів, проектів), пов'язаних технологічно, ресурсно і організаційно і забезпечують досягнення поставленої мети (А. Новиков).	Основний документ, який регулює навчально-виховний процес і який складається на підставі розроблених Міністерством освіти і науки України типових навчальних планів з конкретизацією шкільного компонента освіти та продовження навчання (Н. Городова).
Призначення	Для визначення шляхів і засобів досягнення запланованого результату через дослідження.	Для конкретизації шляхів досягнення комплексних цілей через змістове наповнення діяльності на виокремлених етапах.	Для визначення стану педагогічної системи школи, методів і засобів досягнення цього стану.
Ознаки	Орієнтація на майбутнє, оптимальність, активний вплив на соціальні системи, гнучкість, конкретне розв'язання проблем, цілісність, варіативність, відсутність протиріч, новизна (О. Мармаза).	Спрямованість на мету, на кінцевий результат, наявність системи запрограмованих показників, чіткий розподіл прав, обов'язків і відповідальності, суворя координація, включення програм у довгострокове планування (Є. Павлукенков).	Спрямований на забезпечення логіки діяльності протягом певного періоду (місяця, року, три-п'ять років).

1	2	3	4
Характеристики:	Дослідницький характер, урахування ризиків, масштаб, алгоритмічність, включення творчих компонентів, ефективність і результативність.	Складність, комплексність, поетапна керованість, стандартні компоненти структури, контроль за виконанням, передбачення критеріїв оцінювання.	Довжина, ширина, глибина, реалізація плану; потужність, ризик неефективного планування; стійкість, ефективність плану (Б. Большаков).
Структура	Обсяг робіт, термін виконання, якість проекту, ресурси, виконавці, ризики, багатоаспектні параметри, технічні, комерційні, фінансові, соціальні, організаційні, економічні аспекти (Б. Большаков).	Паспорт програми, мета, розробники, ініціатори, нормативно-правове забезпечення, очікувані результати, виконавці, джерела і обсяги фінансування), підпрограми або проекти, етапи реалізації, критерії оцінювання, проміжний контроль.	Будується за напрямками, за видами діяльності, за процесами.
Кінцевий результат	Оптимальний варіант розвитку, системне бачення проектувального об'єкта	Системний розвиток об'єкта.	Перехід до нового стану якості.

Отже, аналіз наукових джерел демонструє, що поняття проекту, плану, і програми надзвичайно близькі за призначенням, оскільки орієнтують керівників навчальних закладів на прогнозування майбутнього розвитку, шляхи якого можуть бути відображені у названих документах (плані, проекті, програмі). За табл. 1 видно, що відмінності між планом, програмою і проектом незначні. Особливо це простежується через пояснення їхньої сутності. Наприклад, Є. Павлютенков, планом називає «проект діяльності школи, один із видів управлінського рішення» [16].

А. Ярулов підкреслює, що проект як система є підсистемою моделі, а проектування включає дрібніші моделі. Тобто проектування включає створення часткових моделей, а моделювання складається із сукупності елементів, зокрема, і містить теорію моделювання [24, с. 101].

Те, що ці поняття майже тотожні, показує той

факт, що окремі вчені (А. Новиков) при трактуванні поняття *план* використовують для його пояснення слово *проект*. Однак Б. Большаков програмою називає сукупність проектів і різних заходів, об'єднаних спільною метою й умовами їхнього виконання [3].

Саме поняття *проект* зумовило появу *проектної діяльності*, яка з нашої точки зору, є цілеспрямованою діяльністю дослідницького характеру, яка дає можливість суб'єктам перетворювати об'єкти, продукувати нові знання про нього з метою розвитку і об'єктів, і суб'єктів.

Оскільки *проектування* як форма проектної діяльності орієнтує на планування процесу отримання прогнозованого результату, воно тісно пов'язане з такими технологіями як прогнозування і моделювання, які використовує керівник навчального закладу в управлінні. У табл. 2 продемонстровано схожість і відмінність цих понять:

Таблиця 2

Порівняльна характеристика понять «планування», «проектування», «прогнозування», «моделювання»

Параметри для порівняння	Планування	Проектування	Прогнозування	Моделювання
Спільні риси				
Призначення	Орієнтація на розв'язання проблем у майбутньому, планування чи окреслення шляхів розвитку об'єкта			
Функціональні характеристики	Усі технології починаються з визначення цілей і формулювання конкретних задач. Проводиться збір інформації про об'єкт. Виділяються фактори, які можуть впливати на об'єкт.			
Специфіка суб'єктів	Одні і ті ж суб'єкти можуть брати участь одночасно в реалізації всіх технологій (адміністрація, педагоги, команда, експерти тощо).			
Відмінні риси				
Призначення	Для визначення цілей поточної діяльності.	Для розроблення нової моделі діяльності.	Для передбачення нових шляхів розвитку на основі стратегій.	Для вивчення об'єкта через порівняння з іншими.
Ознаки	Наявність місії і мети діяльності.	Наявність мети, ресурсне забезпечення, термін дії очікувані результати, структура (О. Мармаза).	Наявність тенденцій і перспектив розвитку об'єкта, результат наукового передбачення.	Наявність компонентів системи, подані зв'язки між ними.

1	2	3	4	5
Часовий фактор	Планування орієнтоване на рік (тактичне), на 3–5 (перспективне); можуть бути відхилені, але план у цілому повинен бути виконаним.	Тимчасовий характер, може бути анульований, якщо мета не може бути реалізована.	Орієнтоване на довгострокове планування (10–25 років); реалізація прогнозу можлива лише лінійним розвитком, а може дати непередбачені результати.	Не має часових меж.
Структура процесу	Аналіз виконання попереднього плану роботи, виявлення проблем, які потребують розв'язання, постановка пріоритетних завдань, формулювання мети на основі місії закладу, розроблення заходів за напрямками, визначення термінів і відповідальних, експертиза плану.	Мета; змістовна частина; модель об'єкта діяльності; параметри стану об'єкта; система контролю за ним; реальний та очікуваний стан об'єкта діяльності; технологія; кадрове забезпечення цільового проекту; організаційне забезпечення цільового проекту; матеріально-технічна база; фінансове забезпечення (В. Маслов).	Постановка задачі, формування експертної групи, розроблення альтернативних прогнозів розвитку об'єкта, оцінка альтернатив, вибір альтернатив, моделювання кінцевого продукту, прогнозування.	Визначення мети розв'язання проблеми, об'єкта дослідження; активізація накопичених знань про оригінал; вибір рівня моделювання та типу моделі; встановлення параметрів і взаємозв'язків між компонентами системи; трансформація компонентів системи в одиниці абстрактної мови (символи); оптимізація структури моделі; експертиза, експериментальна перевірка.

У структурі проектної діяльності відповідно до діяльнісного підходу виділяємо такі часткові види діяльності:

– *пізнавальну*, що орієнтує на вивчення специфіки, змісту та структури предмета чи проблеми; результатом цієї діяльності є приріст знань про об'єкт проекту та дослідницький продукт;

– *дослідницьку*, що передбачає обов'язкове розв'язання дослідницької задачі, використовуються дослідницькі методи, розробники і виконавці проявляють свій інтелектуальний потенціал та інтуїцію на основі теоретичних знань про об'єкт, містить теоретичне моделювання та практичний експеримент;

– *навчально-виховну*, яка дозволяє учасникам нарощувати знання, оволодівати методами пізнання, запам'ятовування, ідентифікації, узагальнення; виховує в учасників працелюбство, терпіння, впевненість у досягненні результату, взаємовиручку, підвищує самооцінку кожного, створює ситуацію успіху;

– *ціннісно-орієнтовану*, що містить світоглядні, ціннісні орієнтації, духовні смисли, на основі яких встановлюються міжсуб'єктні зв'язки, норми поведінки учасників проекту, виділяються пріоритети у взаємостосунках, що сприяє попередженню конфліктів; виявляється громадянська позиція кожного, встановлюється цінність проекту для суспільства та учасників проекту;

– *перетворювальну*, яка є технологічною, оскільки реалізація проекту здійснюється у певному алгоритмі, може бути доповнена невеликими процедурами, що дозволяють глибше проникнути у проблему;

– *експертна*, що стимулює формування експертних компетентностей у розробників і суб'єктів

управління, дає можливість отримати кваліфіковану оцінку ефективності проекту з урахуванням ризиків;

– *соціально-комунікативну діяльність*, яка навчає учасників взаємодіяти, працювати у команді, відчувати себе потрібним членом суспільства; учасники доповнюють свій комунікативний потенціал науковою термінологією та проектною лексикою.

На основі аналізу наукових джерел і практики використання у розвитку понятійного апарату проектної діяльності можна сформулювати такі тенденції:

– поглиблення змісту поняття «*проект*» і пошук нових інтерпретацій (задум, послідовність взаємопов'язаних подій, комплекс цілей, задач і заходів, тимчасова служба, цільовий акт діяльності, прообраз певного об'єкта, цілеспрямована зміна окремої системи, спосіб мисленнєвого представлення бажаного результату, форма організації занять тощо);

– спрямованість на узагальнення, що підтверджують масштабність розповсюдження проектної діяльності (проектна освіта, проектна парадигма);

– розширення сфери використання проектної діяльності в освіті (проектний менеджмент, управління проектами, проектне виховання, проектний офіс);

– розгортання філософських аспектів проектної діяльності, пошук закономірностей у її розвитку, акцентування на суб'єктності як соціально-філософського критерію менеджменту освіти, визнання феноменальності; включення рефлексування в алгоритми проекту;

– визнання таких пріоритетних характеристик проектної діяльності як мультидисциплінарність,

полікультурність, рефлексивність, егалітарність;
– поява різновекторних наукових розвідок щодо інтерпретації понять проектної діяльності (у філософії, соціології, психології, менеджменті, педагогіці).

Висновки. Отже, категоріально-понятійний апарат проектної діяльності продовжує розвиватися у напрямі від конкретизації до абстрагування, використовуючи точки зору різних наук. Оскільки ця діяльність є комплексною, у ній можна розглядати різні види часткових діяльностей, що дає змогу глибше пізнати у ній процеси та алгоритмізувати їх. Виявлені у статті тенденції розвитку понятійного апарату проектної діяльності спонукатимуть керівників навчальних закладів і менеджерів освіти до глибокого теоретичного освоєння проектної діяльності з метою підвищення її ефективності.

Подальших досліджень потребують проблеми розширення спектру компетенцій у моделях професійних характеристик керівників освіти та укладання словника проектної діяльності.

Список використаних джерел

- Білик, Н. І. Управління адаптивно-педагогічним проектуванням регіональних освітніх систем підвищення кваліфікації педагогічних працівників [Текст] : монографія / Н. І. Білик. – Полтава : ТОВ «АСМІ», 2015. – 461 с.
- Білоус, В. С. Проектна діяльність – важлива складова розвитку бібліотеки та професійного зростання бібліотекарів : метод. реком. / В. С. Білоус. – Вінниця, 2014. – 80 с. – (Серія «Основи бібліотечно-бібліографічних знань»).
- Большаков, Б. Е. Научная экспертиза проектов устойчивого развития социо-природных систем : уч.-мет. пособ. // Электронное издание (0220712064), Режим доступа : <http://it-nur.uni-dubna.ru>, 2008 – 119 с.
- Боднар, О. С. Управління аналітико-експертною діяльністю у сфері загальної середньої освіти регіону (теоретико-прикладний аспект) : монографія / О. С. Боднар.

- Тернопіль : Крок, 2013. – 544 с.
- Буркова, Л. Проектний підхід в освіті: концептуальні основи // Л. Буркова // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. – 2015. – Вип. 2. – С. 6–14.
- Городова, Н. М. Планування роботи закладу освіти. – Харків : Вид. гр. «Основа», 2005. – 08 с.
- Гулько, О. В. Проектное образование в проблемном поле философии образования / О. В. Гулько // Социосфера. – 2013. – №4 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://socio.sphera.com/publication/journal/2013/3085/proektnoeobrazovanie_v_problemnom_pole_filosofii_obrazovaniya/.
- Комар, Т. В. Методологія проектної діяльності: теоретичний аспект / Т. В. Комар // Збірник наукових праць Хмельницького ін-т соціальних технологій Університету «Україна». – 2013. – №2(8). – С. 102–107.
- Кунь, З. Й. Універсальний словник української мови / З. Й. Кунь. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 848 с.
- Мармиза, О. І. Менеджмент в освіті : дорожня карта керівника / О. І. Мармаза. – Харків : Основа, 2007. – 448 с. – (Серія «Адміністратору школи»).
- Метод проектів у початковій школі / Упор. : О. Онопрієнко, О. Кондратюк. – Київ : ЦК. світ, 2007. – 128 с.
- Мірошник, С. І. Теоретичні основи навчальної проектної діяльності учнів / С. І. Мірошник // Народна освіта. – 2014. – № 2 (23) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=2335.
- Новиков, А. М. Методология: словарь системы основных понятий / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – Москва : Либроком, 2013. – 208 с.
- Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кікченко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред. О. М. Пехоти. – Київ : А.С.К., 2001. – 256 с.
- Основи проектної діяльності учасників навчально-виховного процесу: Інформаційно-методичні матеріали / упор. : М. Барна, О. Волощенко, О. Даниленко – Львів : ЛОШПО, 2007. – 32 с.
- Павлутенков, Є. М. Мистецтво управління школою / Є. М. Павлутенков. – Харків : Вид. група «Основа», 2011. – 320 с. – (Серія «Адміністратору школи»).
- Педагогічне проектування / авт.-упор. : А. Цимбалару. – Київ : Шкільний світ, 2009. – 128 с.
- Петрова, І. В. Проектування в соціально-культурній сфері: навч. посіб. / І. В. Петрова. – Київ : Вид-во КНУКІМ, 2007. – 372 с.
- Полат, Е. С. Что такое проект / Е. Полат, А. Петров, М. Бухаркина, Моисеева. – Москва : Открытый урок. – 2004. – № 5–6. – С. 10–17.
- Сидоренко, В. Сутність поняття проектної культури / В. Сидоренко, А. Брехунець // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди». Педагогіка. Психологія. Філософія. – 2013. – № 28 (1). – С. 270–278.
- Чернишова, Є. Міжнародна та проектна діяльність закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах євроінтеграції / Є. Чернишова, О. Боднар // Післядипломна освіта в Україні. – 2008. – № 2. – С. 66.
- Шаповалова, О. А. Філософська рефлексія феномену соціального проектування / О. А. Шаповалова // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2014. – №1. – С. 66–71.
- Шкуро, В. Типологія соціальних проектів / В. Шкуро // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2012. – №6. – С. 81–83.
- Ярулов, А. А. Интегративное управление средой образования в школе / А. А. Ярулов. – Москва : Народное образование, 2008. – 368 с.

Дата надходження до редакції авторського оригіналу : 21.02.2017

Ивасив О. В. Тенденции развития понятийного аппарата проектной деятельности.

А *Посвящается актуальной проблеме исследования развития понятийного аппарата проектной деятельности. Приведены примеры различных толкований понятия «проект», сформулирована дефиниция «проектная деятельность», показано развитие смежных понятий. Приведены общие и отличительные черты «проектирование», «прогнозирование» и «моделирование». Подчеркнута взаимосвязь их в управлении учебным заведением. Раскрыты тенденции развития категориально-понятийного аппарата проектной деятельности. Подчеркнуто, что дальнейших исследований требуют обоснования проектных компетентностей руководителя учебного заведения.*

Ключевые слова: проект, план, программа, проектная деятельность, проектирование, планирование, моделирование, прогнозирование, тенденции развития понятийного аппарата.

Ivasiv O.V. Tendencies of the conceptual framework development of the design activity.

S *The article deals with an urgent problem of a research of the conceptual framework development of the design activity. Examples of various interpretation of the concept «design» are given, a definition: «design activity» is formulated; the development of adjacent concepts is shown. The common and distinctive features «design», «forecasting», «planning» and «modeling» are given. Their interrelation in educational institution management is underlined. The tendencies of the categorical conceptual framework development of the design activity are highlighted. It is emphasized that further researches demand by justifications of design completeness of the head of educational institution.*

Key words: project, plan, program, design activity, design, planning, modeling, forecasting, tendencies of the conceptual framework development.